

Hajón.

Irta Váradi Antal.

Háborus tapasztalatok arra kényszerítettek, hogy a visszavonulás utját biztosítsam magamnak. Mikor ezelőtt öt esztendővel Svinemünde hűvös tengerpartján időztem, — az utolsó nyugodt vakáció a háboru kitörése óta — a visszatérés olyan istenverte körülmények között történt, hogy ünnepélyes fogadást tettem:

— A meddig a háboru istencsapása el nem mulik a világról, én csak olyan helyre megyek nyaralni, a melyről *van* visszatérés.

Svinemüdből Budapestig tudmillik három nap és három éjjel utaztunk. Volt olyan éjszaka, hogy négyszer kergettek ki a vonatból s hideg éjszakában a töltés mellett vártunk hajnalig, míg valami arra pöfékelő vonat megkönyörült rajtunk és felszedett, hogy száz kilométerrel odább megint azt ordítsa a Herr Schaffner:

— Alles aussteigen!

És mi, mint az »alles« kreti-pleti-népe, megint lekaszakodtunk a kupékból, hogy várjuk a további szabadulást.

Szerencsére az egész familiám velem volt és így ha hordároknak állottunk be a magunk pakjai mellé, el tudtunk hozni mindent szerencsésen. Különösen kitüntette magát mint hadvezér Ili lányom, a ki nem megvetendő anyagi erővel mászott fel a berlini pályaudvar kofferbérceire és lezibálta onnét a mi tizenhárom csomagunkat. Aztán kiállott a pályaudvar elé és felugrott — egy műlovarat megcségyenítő ügyességgel — az érkező autók valamelyikére s azt a közönség nevében elfoglaltak jelentette

ki. Így jutottam haza — csak a jó Isten tudja, miféle nyomorúságok között.

Ez eredményezte azt az ünnepélyes fogadást, hogy többet a világháboru alatt tisztességes puskalövésnyinél messzebb nem megyek.

Igy választottam az utóbbi esztendőben olyan vidéket, a mely hajóval köti össze a nyaralást Budapest szépségeivel.

A vasuti utazásról napjainkban tán fölösleges panegirikonokat írni. De a hajó isteni találmány.

Először is: mindig van rajta hely. Másodszor: akármilyen forróság van is, mikor a hajó megindul, a szellő is megindul. És a mi forró homlokunkat hűtögeti langyos lehelletével s annak az öntudatnak a biztató malasztjával, hogy nem lógok a lépesón és nem préselnek a folyosón. Ezért mentem Visegrádra, melynek történeti emlékeit prózai költeményben igyekeztem megörökíteni. Visegrád ma már — hála a »Mester« (Magyar Folyam- és Tengerhajózási R. T.) kitűnő hajóinak — Budapestnek külvárosa csak. A hajóközlekedés kényelmes és pontos volta pedig biztosít minden nyári veszedelem ellen.

Tavaly, ha Kecskemét mellől haza akartam jönni: testamentumot kellett csinálni. Mert sohasem tudtam: feljutok-e a vonatra? És ha feljutok: hogy szállok le róla? Emlékezem egy Lajosmizse felé történt hazajövetelemre, a mely délután fél öttől másnap hajnalig tartott. De, a mint a figura tanítja, imé, itt vagyunk. Ha nem értem volna haza: Katona-telepről: ma nem nyaralhatnék Visegrádon!

Ez a dunaparti városka — mert falunak tulságosan intelligens közönsége és lakossága van — valósággal predestinálva van csendet és nyugalmat szerető emberek nyári pihenőjéül. Vasut mellett nem robog. Szent borzalommal

hallgatjuk az óráról-órára a tulparton elrobogó gyors-, személy- és tehervonatok mennydörgését. Mint távoli, vihar utáni mennydörgést. Abból mireánk mennykő le nem sujt. Aztán kocsis is kevés van, a mi robogjon. Elrekvirálták a lovakat innen is. Legfeljebb a tehenes ha opera-áriákat fujdogál hajnalonta, mikor a riskákat szolítgatja muzsikaszóval a legelőre. Én akkor még egyet alszom. Milyen jó, a kit az Isten nem teremtett tehénnek. Az nem kénytelen zöld reggelit enni és dudaszóra kiczamogni az istállóból.

Napközben egyéb zaj a harangszónál nem zeng. Ez is ritkán. Mióta Visegrádnak három papja van: a harangzó megkevesbedett. Azelőtt — azt mondják — egész nap harangoztak. Ma csak hatszor napjában.

Igy hát minden kelléke meglévén Visegrádnak a nyaralói méltóságra: felkerekedtünk és elfoglaltuk a Baintner-rezidenciát. Tudni kell, hogy ebben a barátságos, rózsauvaros házában töltötte a mi kedves polgármesterünk — régi tanítványom, az öcsésével együtt — gyermekéveinek némelyikét.

Az idejutás lehetőleg meg van könnyítve a *Mester* által. Délután két óra husz perczkor — vagy öt órakor — indul a kirándulókati nyaralókat vivő hajó az Eötvös-tér mellől. A hajók tiszták, kényelmesek, a személyzet udvarias, kedves, a társaság igazán uri, — azt lehet mondani, hogy a társaság szelleme szedi össze az utasokat is. Rendes szokásom szerint már egy fél órával az indulási idő előtt ott ülök a hajón és várom a fiútyót.

A hajó lassan-lassan megtelik, kaczagó gyereksereg és mosolygó asszony és leánynép lepi el a fődélzetet s a hajó-oldalt. A hajó farán az idősebb hölgyek helyezkednek el, rengeteg czekekerekkel, a melyek tartalma az ut folyá-

mán lesz nyilvánvaló. Azokban a táskákban ugyanis kávé vagyon felhalmozva, hosszunyaku üvegekben. Mellette a ritka, még a fehér hollónál is ritkább fehér lisztből készült kalács vagy kuglóf. Aztán akad egyéb is. A gyereksereg, a mely erre a kirándulásra már egy hét óta készült, vágyó szemekkel tekint hébehóba a czekekerek felé. De annak paradicsom-kapuja csak ugy Leányfalu felé kezd nyilatkozni.

Mert Leányfalu ennek a dunai utnak a Rómája, Párisa, Londonja. Az utazó közönség legnagyobb része ide törekszik. De van aztán a hajónak törzspublikuma is.

Rájöttek tudniillik a Festen nyaraló pestiek arra, hogy legjobb levegő a Mefer hajóin van, a Duna széles lánján. Reátelepednek tehát a leányfalusi hajóra, annak egyik-másik részét lefoglalják és végig mennek Budapesttől Dömösig, ott azután, se szó, se beszéd: meg se fordulnak, oda se néznek a leszállóknak, hanem ugyanugy, a hogy felszálltak: indulnak a hajóval visszafelé és estére kelve egy pompásan eltöltött félnap emlékével térnek nyugodni. És ez annyiba sem került, mintha egy kávé megettek volna valamelyik kávéházban — természetesen: süteménnyel!

Első állomása a hajónak Buda, aztán jön a Rómaifürdő.

Ez a kedves helyecske, a mely Aquinkumon túl terül el vén fák árnyékában, modern villák hosszú sorával, — a szentendrei villamos és a Duna között — nekem egy kirándulásom óta emlékezetes.

Olvastam valamelyik újságban, hogy ott nyári lakások kaphatók. Akár venni is lehet, — már a ki hadiszállító vagy milliomas. Kiindultam tehát feleségestül a villamoson s

leszállottam, a mikor a kalauz Rómaifürdőt kiáltott. Ha lekésem, még Pomázra visznek. Oda pedig nem szándékoztam.

Végigmentünk a szépséges alléokon, betekintettünk a házakba... Meg is kérdeztük egynek-egynek az árát. Nem merien ígérni sem. Eszembe jutott Nyéki intendáns története, a ki a Nemzeti Színházból előadás után haza akarván menni a megyeházán lévő lakására, kellemetlenül tapasztalja, hogy közben eleredt az eső. Kénytelen tehát egy komfortáblit hozatni.

A színházi szolgáló jó eleve instruálja a konflist, hogy a méltóságos urra aztán vigyázzon ám, mert goromba és nem szeret fizetni. Hiszen táblabíró. Ez még a »non solvamus« boldog idejében történt.

A konflis felsőhajt és azt feleli:

— Ösmérem a méltóságos ur smuczigsgát. Már megtapasztalám. (Ez eszmadia lehetett, mielőtt konflissá süllyedt.) Majd ahhoz szabván magamat.

(No, ugy-e?)

Nyéki kiszáll a megyeháza előtt és óvatoságból megkérdezi: mit kell fizetni? (Nehogy sokat találjon adni a nyomorult gebetulajdonosnak.)

A kocsis megemeli a kalapját és alázatosan azt mondja, hogy:

— Tiz grajezár, méltóságos uram!...

Nyéki felförmed:

— Kend hóhér! Van kendnek istene ennyit kérni? Hiszen nem megvenni akarom én a kee kocsiját,

Ez az epizód jutott eszembe, mikor a villák vételárát tudakoáltam. De a tulajdonosok, ugy látszik, nem voltak a színházi szolgáló által informálva, mert hatvanezer koronánál

kevesebbet egyik sem kért.

Igy vonultunk mi vissza a villamos vasut-hoz, mint a megvert had és vártuk a vonatot.

De az Úr megvigasztalt bennünket. Nehogy fájó szívvel keljen távoznom a Rómáifürdőből, zuditott olyan szunyogtengert ránk, hogy még az ozsonnát is csak zebkendő alatt ehet-tük meg. No, ha így van, — gondoltuk — akkor nem érdemes itt nyaralni. Szunyogot kapok én olcsóbban is, másutt is. És felkerekedvén, visazamentünk Pestre.

Ez jut eszembe a hajón, mikor a Rómáifürdő szép fasorát, villatelepét látom... Aztán jön Szentendre...

A hányszor elmegyek a sok rácztemplom aranyos tornyai előtt, mindig a Jókai regényére gondolok és eszembe jutnak a kupaktanács pinczében tartott ülései, melyek után a csillogó arannyal telt ládákat revideálják... Vajjon van-e még belőle?

Valami maradt, azt tudom, mert Szentendréen tul egy gyönyörű halmon kis kastély áll, a melyben Ábrányi Emil írja a maga szinarany poémait... Ezeket legalább az idő sem moshatja el. Ellentállnak azok a századoknak is... Mellette pedig kedves felesége ezüstöt rejteget a torkában. Valamikor egész Budapest gyönyörködött benne...

Szentendre után Leányfalu következik. Ez valóságos pestvidéki Ostende. Fürdője van, palotái vannak, csak a minap olvastam, hogy egyikért háromszázötvenezer koronát akartak adni, de a gazdája meggondolta a dolgot és — nem adta oda...

Ott, a lombok között két direktor is nyaral. Tóth Imre, a színésziskola igazgatója és Ambrus Zoltán. A harmadik direktort nem eresztették be, mert már ő volt az, a ki meg-

adta volna a háromszázötvenezer koronát... De Lingel meggondolta a dolgot.

Székelyhidy, Marsalkó Rózsika, Mihályfi, Rózsahegyi, Pekár Gyula, Helvey Laura és még sokan az író- és művészvilágból telepedtek itt le és csináltak egy miniatür-művésztelepet a szőke habok és zöld hegyek között elterülő kis tuszkulánumból. A hajóközönségnek több mint a fele leszáll itt. Jönnek a vendégek! Füstöl a leányfalusi házak kéménye... Itt még a régi, háboru előtti idők pörkölt-illata szállong. Itt még tej is van, vaj is... Tejjel és mézzel folyó Kánaán... Én tapasztalásból nem tudom, nekem csak úgy regélik és én elhiszem, mert jól esik...

Szemben Leányfaluval Tótmegyer, aztán Tahi és Tahitótfalu, a mi aranyos, feledhetetlen Küry Kláránk nyári fészke... Azután Dunabogdány, a melynek a kemény kövein jár fél Budapest. Innen hordták a pesti kövezetet mélyen lemerülő hajókon és csattogtatták különféle hangu kalapácsokkal az ablakunk alatt hetekig. A legvégső állomás Visegrád előtt Kisoroszi. Valóságos kis kert, melyet a Duna veszen körül. Villái lenyulnak a vizig és lusta folyondárjaik a falakról a hullámig lógnak alá...

Megjelenik azonban a Nagy Lajos vára fent a magasban. Hazafelé csapkod a két hatalmas kerék. Még egy negyedóra és kikötünk, hogy a dunaparti szép sétauton ballagjunk hazafelé.

Igy történt az a Meffer kegyelméből, hogy nem félek Pestre menni, sem onnét hazajönni. Az utazás élvezet, pormentes, szelős, nyugasztaló. Mert a háboru divatba hozta — ha ugyan eddig nem látták be kellemetes voltát — a hajóutazást.